

Utbildningsinspektion i Grycksboskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Grycksboskolan

Skolverket sände den 18 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Grycksboskolan har bestått av undervisningsrådet Susanna Åhgren och experten Lars-Göran Börjesson. Besök i Grycksboskolan genomfördes den 19 maj 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Grycksboskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Grycksboskolan genomfördes formella intervjuer med rektor och företrädare för lärare, elever, elevvårdspersonal och föräldrar. Lektioner i nästan samtliga klasser besöktes. Under besöket fördes också samtal med elever och vuxna som inspektörerna mötte i lektionssalar och korridorer.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Grycksboskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	60
Förskoleklass	27
Grundskola	193

Utbildningen vid Grycksboskolan i skoldistriktet Bjursås omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1–6 och vid skolan finns även fritidshem. Eleverna bor främst i närområdet medan ett 30-tal reser till och från skolan med skolskjuts.

Skolans huvudbyggnad är från 1960-talet. Skolan har byggts till under åren 1995-2004 då även skolans huvudbyggnad genomgick renovering.

Skolan leds av en rektor som inför hösten 2005 lämnar sitt uppdrag. Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag. En del elever går i åldersblandade klasser medan andra går i en klass där alla elever tillhör samma årskurs. Skolan deltar i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan.

Inspektionen av Grycksboskolan omfattar förskoleklassen och grundskolan.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

I kursplanerna anges vilka kunskapsmål eleverna skall uppnå i olika ämnen.

Lärarna vid Grycksboskolan genomför kontinuerliga avstämningar bland eleverna i de yngre åldrarna om hur väl eleverna utvecklar kunskaper i svenska. Viss uppföljning genomförs också avseende elevernas matematikkunskaper. I de äldre åldrarna koncentreras testerna till elevernas kunskapsutveckling i svenska.

I Grycksboskolan är andelen elever som i årskurs 5 våren 2004 uppnådde målen i svenska 94 procent, i engelska 83 procent och i matematik 83 procent. Andelen som uppnådde målen i samtliga ämnen uppgick till 72 procent. Enligt rektorn har skolan fokuserat på att i årskurs 5 mäta resultat i ämnena svenska, matematik och engelska. Även lärarna uppger att de bör bli bättre på att mäta elevernas kunskapsresultat i andra ämnen än svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer att elevernas kunskapsresultat bör förbättras men också att arbetet med utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i samtliga kursplanämnen bör utvecklas.

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) skall skolan ansvara för att eleverna får de kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. De skall utveckla exempelvis lust att lära, eget sätt att lära, tillit till sin egen förmåga och arbeta både självständigt och tillsammans med andra.

Eleverna berättar de att de tycker om att gå i skolan och att de lär sig många saker. Inspektörerna upplever att eleverna överlag känner en lust att lära. De har i varierande utsträckning inflytande över det egna lärandet. I de fall inflytandet är begränsat handlar det om i vilken ordning de genomför sin planering eller hur arbetet skall redovisas. Inspektörerna intryck är detta förhållande är mer vanligt i de högre årskurserna och bedömer att elevinflytandet i framförallt i dessa årskurser bör förbättras.

I början av terminen skall eleverna få kännedom om målen i kursplanerna men eleverna kan inte redogöra för att så är fallet. I lärarintervjuer framkommer att målen i kursplanerna inte aktivt används i undervisningen. Detta bekräftas också när inspektörerna samtalar med elever i undervisningssituationer då eleverna ofta inte kan redogöra för det de gör. Inspektörerna bedömer därför att arbetet för att informera om och göra eleverna medvetna om målen bör förbättras.

Enligt Lpo 94 skall skolan utforma verksamheten i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar.

I verksamheterna kan inspektörerna se exempel på det genom elevers nyfikenhet och ett trevligt bemötande. Vid lektionsbesöket ser inspektörerna att det i flertalet klasser råder ett lugnt arbetsklimat. I andra klassrum visar eleverna en brist på respekt mot varandra och lärarna en uppgivenhet. Eleverna berättar att det blivit lugnare på skolan men att det finns elever som blir kränkta. I enkäter har eleverna uttryckt att de överlag känner trygghet i skolan. Inspektörerna be-

dömer därför att skolan bör arbeta ytterligare så att alla elever känner en trygghet under sin skoldag.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen bör förbättras men också deras utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål. Inspektörerna finner också att eleverna känner trygghet och lust att lära och skolan.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Skolan skall på olika sätt arbeta för att nå en god samverkan och delaktighet utifrån demokratiuppdraget.

I Grycksboskolan har därför eleverna genom klass- och elevråd en formaliserad delaktighet. Bland annat genomför elevrådet årligen en enkät bland eleverna om mobbning. Elevrådet berättar att det är svårt att komma på vad de kan vara med och ha inflytande över eller vad de kan förändra. Inspektörerna uppfattar också att klasserna i olika stor utsträckning faktiskt diskuterar vad demokratiuppdraget innebär och att klassrådets betydelse skiftar. Enlig inspektörerna kan skolan av den orsaken ytterligare arbeta för en ökad förståelse för demokrati.

Inspektörerna ser få exempel på där eleverna är med i planeringen av sitt lärande och kan påverka sitt eget sätt att lära. Det tycks som att lärarna försöker tillmötesgå detta men att inflytandet mer handlar om i vilken ordning uppgifter skall göras eller vilken sida de skall arbeta med. Inspektörerna menar att det då finns risk att lärandet inte utgår från den enskilde elevens upplevelser och behov och i förlängningen inte främjar elevens sätt att lära.

Elevernas delaktighet i de äldre åldrarna är låg. Föräldrarna menar att deras barn inte gör mer än de behöver och att barnens engagemang i skolarbetet var högre när de var yngre.

Enligt rektor har dock olika arbetslag arbetat fram metoder för planering och utvärdering som också genomförs tillsammans med eleverna. Eleverna har trots detta varierad insikt om vad utvärdering betyder. Utifrån att många lärare ändå lyckats att få eleverna delaktiga bedömer inspektörerna dock sammantaget att skolan arbetar väl med samverkan och delaktighet.

Föräldrasamverkan sker huvudsakligen genom utvecklingssamtal. En del föräldrar är nöjda med omfattningen av skolans ytterligare information till hemmet medan en del föräldrar menar att samverkan inte fungerar bra. Inspektörerna bedömer därför att skolan kan utveckla sin samverkan med hemmen.

Skolan har också uppdrag att arbeta med värdegrundsfrågor.

Grycksboskolan arbetar därför på olika sätt med värdegrunden. En del klasser har ämnet Livsviktigt eller "Jag duger"-projekt på schemat. Andra klasser diskuterar värdegrundsfrågor på klassrådet. Skolan har även en etikgrupp som under våren 2005 arbetat fram diskussionsteman som alla lärare och elever ska arbeta med under hösten 2005. I enkäter får eleverna kryssa för det som bäst stämmer överens med "hur jag är". De yngre eleverna får kryssa för "smileys". Inspektörerna bedömer att skolan genom dessa olika arbetssätt verkar för en trygg miljö och att eleverna utvecklar förståelse för värdegrunden.

Skolan har ett handlingsprogram som beskriver hur skolan arbetar med att förebygga och åtgärda kränkande behandling. Inspektörerna bedömer dock att Grycksboskolans handlingsprogram är bristfälligt då det endast fokuserar på mobbning och inte alla former av kränkningar. Det framgår inte heller tydligt att programmet gäller för samtliga relationer där kränkningar kan förekomma, dvs. såväl mellan elever som mellan personal och elever. Inspektörernas samlade bedömning är att skolans handlingsplan bör förbättras i ovan nämnda delar.

Föräldrarna uppger att de önskar att skolan tidigare kontaktar än vad som sker nu om deras barn antingen blir kränkt eller kränker. Skolan använder en metod som innebär att föräldrar inte informeras i ett tidigt skede om deras barn är inblandad i en situation där kränkningar förekommer. Inspektörerna vill påpeka att enligt läroplanens krav skall föräldrarna informeras om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan. Att vänta eller att inte alls informera föräldrarna är inte godtagbart enligt inspektörernas bedömning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan arbetar väl för en god arbetsmiljö och delaktighet. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör utvecklas enligt ovan. Föräldrar skall informeras så snart som möjligt i enlighet med läroplanens krav.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

I skolans verksamhetsplan för läsåret 2004/05 beskriver skolan kort vilka utvecklingsområden man skall arbeta med, vilka områden personalarbetsgrupperna ska arbeta med, hur elevvårdsarbete bedrivs, vad skolan ska göra på de två friluftsdagarna, vilka traditioner som ska uppmärksammas, vad fortbildning och personalens studiedagar ska innehålla samt hur skolan avser genomföra utvärdering. Utvärdering skall exempelvis ske genom ämnesproven i årskurs 5, elevenkät 2005 och åtgärdsprogram. Kontinuerligt utvärderingsarbete skall genomföras inom arbetslagen, vilket också sker.

Vid Grycksboskolan arbetar personalen i två arbetslag som vardera omfattar förskoleklass och årskurs 1–6. Planering av verksamheten sker regelbundet inom de två arbetslagen och på arbetsplatsträffar. Eleverna i förskoleklassen och årskurs 1 respektive årskurs 2–3 går antingen i en åldersblandad grupp eller i en åldershomogen grupp. Alla äldre elever tillhör en åldersblandad grupp bestående av årskurs 4–6. För genomförandet av vissa arbetsmoment delas klasserna upp utifrån vilken årskurs eleverna går i. I tidigare arbetsplan beskrivs varför skolan valt att arbeta åldersblandat. I arbetslagen diskuteras också bedömningsfrågor, exempelvis hur lärarna skall bedöma nationella prov.

I intervjuerna beskriver lärarna hur eleverna undervisas. Det sker i form av sammanhållen lärarledd undervisning, grupparbeten, enskilt arbete, utomhuspedagogisk verksamhet, anpassning av musikrytm till elevens utvecklingsnivå under musiklektionerna, m.m. Det förekommer också att eleverna nivågrupperas i matematik för att bättre kunna möta eleven där den befinner sig. Lärarna anser att eleverna får tränas i eget arbete och att arbeta mot deadlines, vilket eleverna måste kunna när de går i årskurs 7–9. De berättade också att de hade en hel del arbete utomhus.

Ett arbetssätt där eleverna enligt intervjuerna tydligt får utveckla sina kunskaper och färdigheter är skolans årliga temaarbete. Det växlas årligen mellan teman som jord, luft och vatten. Detta vilket innebär att eleven arbetar med varje område minst två gånger under sin tid i skolan. Hela skolan startar temat samtidigt. Arbetet redovisas genom att uppföra en musikalisk kabaré och en utställning av allt utfört arbete. De äldre eleverna deltar också i "teknikerjakten", ett projekt mellan Falu kommun och det lokala näringslivet som syftar till att öka intresset för naturvetenskap och teknik. Eleverna har enligt lärarna fått en glädje till det svenska språket och att runt 100 elever deltog i skolans författartävling. Detta är en konsekvens av den kompetensutveckling som avslutades hösten 2004.

Inspektörerna ser många olika undervisningssituationer under sina lektionsbesök. I vissa klassrum pågår en febril aktivitet där alla elever arbetar med skilda uppgifter. Här ser inspektörerna exempel på där elever får ett reellt inflytande i vilket arbetssätt och arbetsform de önskar arbeta med och i. I andra klassrum arbetar alla elever enskilt med samma uppgift.

Enligt inspektörerna arbetar eleverna varierat men vill uppmärksamma vad som anförts ovan under avsnitt 2 om elevernas delaktighet och lust att lära.

Specialpedagogerna ger stöd till lärarna att anpassa undervisningen för elever i behov av särskilt stöd. De åtgärdsprogram inspektörerna tar del av bedöms uppfylla författningarnas krav men innehåller även information om personliga förhållanden som lämpligen kan föras på annat sätt av hänsyn till såväl de berörda pedagogerna som elev och föräldrar. Distriktet har utarbetat rutiner för överlämnande av åtgärdsprogram mellan olika verksamheter och skolor. Dessa behandlas i kommunrapporten. Aktuella elever får stöd dels inom den egna klassen ram men får ibland undervisning enskilt i annat rum med en av skolans specialpedagoger. Inspektörerna bedömer att elever i behov av särskilt stöd får stöd.

Intervjuade föräldrar är huvudsakligen nöjda med den information de fick vid utvecklingssamtalen men de säger också att samtalen inte alltid omfattar information om alla ämnen samt strävansmål. Detta kan enligt inspektörerna förbättras.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten och undervisningen är av god kvalitet.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Grycksboskolan leds av en rektor som, enligt inspektörernas bedömning, är väl förtrogen med vad som sker på skolan. Rektorn har stöd bland sin personal och även är mycket omtyckt bland eleverna. Rektorns styrkor uppges vara att hon vågar ta strid för frågor hon vill utveckla samt att hon finns till för alla. Hon är även en inspiratör och stöttar utveckling som sker på lärarnas initiativ.

Skolan har under hösten 2004 avslutat ett läs- och skrivprojekt som engagerat hela skoldistriktet. Dessutom har skolan samarbetat med biblioteket för att ytterligare att stimulera elevernas läsutveckling. Dessutom har skolan påbörjat ett samarbete andra skolor inom Bjursås skoldistrikts matematikprojekt, "Röda tråden i matematik- i perspektivet 1-16 år". Projektet Teknikerjakt som fortskrider under flera läsår är ett annat exempel på utvecklingsområden som syftar

till att väcka elevernas lust till teknik. Skolan arbetar också med att utveckla individuella utvecklingsplaner för alla elever.

Skolans kvalitetsredovisning som avser år 2004 sammanställs av rektorn efter visst utvärderingsarbete som genomförs i arbetslagen. Kvalitetsredovisning ses dock bland personalen inte som medel att förbättra verksamheten.

Inspektörerna bedömning är att skolans kvalitetsredovisning har brister. I skolans kvalitetsredovisning beskrivs ett antal mål som har hämtats från läroplanen. Några av målen beskriver vad som skall göras och inte vad som skall uppnås. När det gäller de uppgifter som redovisas som resultat beskrivs allt som oftast vad som gjorts och i liten utsträckning i vilken mån målen har uppnåtts. För andra mål redovisas varken åtgärder eller resultat. Slutsatserna är i vissa fall kopplade till resultaten, i andra fall inte. Bedömning av måluppfyllelse och åtgärder för utveckling beskrivs dock på ett bättre sätt i redovisningen. Inspektörerna vill också uppmärksamma skolan på den förändring i förordningen om kvalitetsredovisning i skolan som träder i kraft den 15 augusti 2005. I denna anges bland annat att skolans kvalitetsredovisning skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning och ledning fungerar väl på Grycksboskolan. Projekt genomförs kontinuerligt i syfte att förbättra elevernas resultat. Skolans kvalitetsredovisning bör åtgärdas i enlighet med författningarna.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Elevers val erbjuds genom att eleverna får välja mellan olika områden eller ämnen som de kan fördjupa sig i. Lägerliv under en vecka i årskurs 6, arbete med skolgården (röja och bygga eldstad m.m.) och musikprojekt är exempel på detta.

Eleverna får läsa tyska eller franska som språkval.

Enligt rektor får eleverna sin garanterade undervisningstid.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna vid Grycksboskolan har tillgång till utbildning i den omfattning som anges i författningarna.

6. Resurser

I Grycksboskolan har all personal utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Kompetensutveckling ges såväl enskilt som i grupp. De prioriterade områden styrs av de utvecklingsområden som skolan skrivit fram i sin verksamhetsplan.

Personalen är delaktiga och kan påverka resursfördelningen inom skolan.

I skolans kvalitetsredovisning för 2004 fastslås att skolan i stor utsträckning har tillgång till ändamålsenliga hjälpmedel, läromedel och annan utrustning. Eleverna har i mycket stor utsträckning tillgång till ändamålsenliga lokaler då skolan under de senaste åtta åren fått en total verksamhetsanpassning och miljösanering. Inspektörerna instämmer i skolans konstaterande.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det vid skolan finns goda förutsättningar för att eleverna skall kunna nå målen i läroplanen och kursplanerna.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Grycksboskolan övergripande är av godtagbar kvalitet. Skolan har en god pedagogisk verksamhet och arbetar väl för en god arbetsmiljö och delaktighet. Eleverna känner trygghet och en lust att lära. Rektorn styr och leder verksamheten bland annat genom att genomföra projekt som skall leda till förbättring av elevernas resultat. Eleverna har tillgång till den utbildning de har rätt till och skolans förutsättningar för att eleverna skall kunna nå målen i läroplaner och kursplaner bedöms vara goda.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden.

- Elevernas kunskapsresultat bör förbättras.
- Skolan bör utveckla arbetet med att följa upp och analysera elevernas resultat i samtliga ämnen.
- Elevernas utveckling och resultat relaterat till läroplanens mål bör förbättras.
- Handlingsprogrammet mot kränkande behandling behöver förbättras.
- Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Berörda föräldrar informeras inte utan dröjsmål vid förekomsten av kränkande behandling (Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. avsnitt 2.4 och 2.8).

Datum	Ort
2005-12-16	Stockholm

Susanna Åhgren

Lars-Göran Börjesson